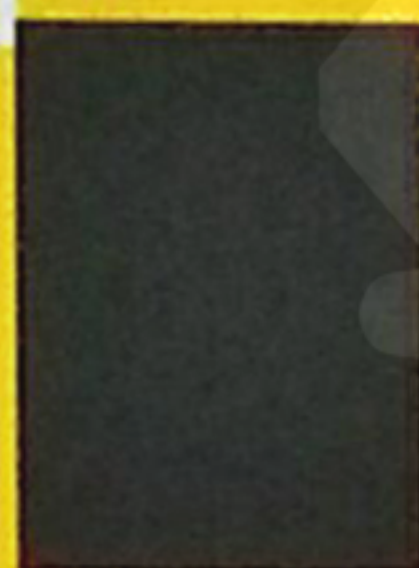

چگونه درجه‌ی بین‌المللی خود را ارتقاء دهیم؟

۲۴۰۰

۲۰۰۰

۱۶۰۰

۱۲۰۰

نویسنده: اکسل اسمیت

مترجم: اعظم اعتماد

ویراستار فنی: بابک صدقی

WWW.ACHMAZSTORE.R

به نام یگانه هستی بخش

چگونه درجه‌ی بین‌المللی خود را ارتقاء دهیم؟

اکسل اسمیت

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

برگردان

اعظم اعتماد

WWW.ACHMAZSTORE.IR

ویراستار فنی

بابک صدقی

سر شناسه: اعظم اعتماد، ۱۳۵۶
عنوان نام پدیدآورنده : چگونه درجه‌ی بین‌المللی خود را ارتقاء دهیم ؟. اکسل اسمیت
مشخصات نشر: تهران مترجم
مشخصات ظاهری: ۴۶۰ ص جدول. نمودار
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۱۸۶۹-۴
موضوع: چگونه درجه‌ی بین‌المللی خود را ارتقاء دهیم ؟
موضوع : آموزش شطرنج

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

چگونه درجه‌ی بین‌المللی خود را ارتقاء دهیم ؟

مؤلف: اکسل اسمیت

مترجم: اعظم اعتماد

ویراستار فنی: بابک صدقی

طراح جلد : رویا حسین پور

ناشر: مترجم

نوبت چاپ: اول پاییز ۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

WWW.ACHMAZSTORE.IR

حق چاپ و نشر برای مترجم محفوظ است

به دختر عزیزم هستی هراتی

WWW.ACHMAZSTORE.IR

پیش گفتار

من با هدف یافتن یک محیط شطرنجی بهتر و بهره‌گیری از دانش اکسل اسمیت در آوریل ۲۰۱۲ وارد باشگاه کریستین‌سند SK شدم. حدود شش ماه در درجه‌ی من تغییری حاصل نشد که به نظرم طولانی آمد. ما کار خود را با بررسی بازی‌هایم و ایجاد فهرست اشتباهاتم آغاز کردیم، بنابراین توانستیم ببینیم که چه اشتباهاتی را مرتکب می‌شویم. من در یافتن امکانات تاکتیکی خوب بودم، اما بسیاری از حرکتهای حریف را نادیده می‌گرفتم. اشتباه دیگرم این بود که پس از فاصله گرفتن از تدارک، حرکتهای بحرانی را تشخیص نمی‌دادم. بسیار سریع بازی می‌کردم. افزون بر آن، تمایل بسیار زیادی داشتم که مطابق با سطح حریف بازی کنم.

تلاش کردم در جریان بازی‌هایم به این موضوعات فکر کنم، اگرچه تغییر عادات و شیوه‌ی بازی کار چندان ساده‌ای نیست. هم‌چنین تفسیر بازی‌های خود را هم به طور کلامی و هم با استفاده از شاخه‌ها آغاز کردم. هم زمان هر روز به حل تمرین به صورت آن‌لاین می‌پرداختم. در آن‌جا از ساعت استفاده می‌شود که به افزایش تمرکز می‌انجامد. هنگامی که زمان شما در بازی رو به اتمام است، توانایی محاسبه‌ی سریع شاخه‌های مهم بسیار حیاتی است.

سال بعد، سال خوبی برای من بود. به ویژه در مسابقات قهرمانی نروژ در آوریل ۲۰۱۳. اکسل مربی دوم من بود و با پوشه‌های تدارک شروع بازی خود که همراه با حرکت و تفسیر بود به من کمک کرد. من نیز خود شروع به ساختن چنین پوشه‌هایی کردم و دریافتم انجام این کار چقدر کار بر روی شروع بازی را ساده‌تر می‌کند. اگر به طور جدی شاخه‌ها را از قبل تمرین کرده باشید، درک موضوعات ساده‌تر خواهد شد. پیش از رقابت‌ها احساس می‌کردم که تدارک خوبی داشته‌ام و در وضعیت خوبی به سر می‌برم. رقابت‌ها را به طور جدی آغاز و جدیت خود را تا پایان حفظ کردم. من توانایی خود برای تمرکز را افزایش داده بودم و توانستم از نه دور به شش امتیاز دست یابم و در نتیجه اولین حد نصاب استاد بزرگی خود را کسب کنم.

از آوریل تا می تقریباً ۱۰۰ واحد افزایش درجه داشتم. بنابراین دو حد نصاب استاد بین‌المللی کسب کردم و در جولای ۲۰۱۳ با گذشتن از مرز درجه‌ی ۲۴۰۰ به عنوان خود دست یافتم. در آن هنگام توانسته بودم در طول یک سال ۲۰۰ واحد به درجه‌ی خود بیافزایم. برخی مقایسه‌های بین من و مگنوس کارلسن انجام داده بودند. این کار تا حدی ناخردانه بود. من ۱۴ ساله بودم در حالی که مگنوس در ۱۳ سالگی استاد بزرگ شده بود.

اکسل چیزهای زیادی درباره‌ی شطرنج به من آموخته است، اما من بیشتر مدیون ارائه‌ی شیوه‌ی درست سازمان‌دهی آموزش‌هایم از سوی وی هستم. اکنون می‌دانم که به دانستن چه چیزی نیاز دارم، اما هنوز به شخصی نیاز دارم تا مرا راهنمایی کند.

در یک سال گذشته دچار تغییرات زیادی شده‌ام؛ علاقه‌ام به شطرنج افزایش یافته است، ساعات زیادی را صرف شطرنج کرده‌ام و تمرکز بسیار بهتر شده است. نمی‌توان به سادگی گفت چه عواملی باعث این کار شده‌اند. از این که از شطرنج لذت می‌برم و در رقابت‌ها شرکت می‌کنم، خوشحالم. من عاشق جنبه‌های اجتماعی شطرنج هستم؛ مسافرت، یافتن دوستان جدید و البته کسب برد در بازی‌ها.

استاد بین‌المللی ارین طاری

جولای ۲۰۱۳

یادداشت مترجم

خدا را شاکرم که بار دیگر توانستم کتابی ارزشمند در زمینه شطرنج ترجمه کنم. کتابی که در دست دارید ترجمه‌ای از متن انگلیسی PUMP UP YOUR RATING نوشته‌ی اکسل اسمیت نویسنده‌ی سوئدی است.

همان‌گونه که مطلعید، کتاب حاضر از سوی بازدیدکنندگان سایت chesscafe به عنوان کتاب سال ۲۰۱۳ برگزیده شد. تنوع و تازگی مطالب، بیان شیوا و رسا، ارائه‌ی شیوه‌ی نوین آموزش، نگرش جدید نویسنده به موضوعات مرتبط با شطرنج و ... از جمله ویژگی‌های این کتاب به شمار می‌رود. نویسنده در این کتاب بازیکنانی را در هر فصل به عنوان بازیکن الگو معرفی کرده است. علت این کار بیان دلایل موفقیت این بازیکنان در عرصه‌های جهانی و افزایش درجه‌ی بین‌المللی آن‌ها در بازه‌های زمانی کوتاه‌مدت بوده است. شایان ذکر است که اکثر این بازیکنان از روش‌های معرفی‌شده در این کتاب استفاده کرده‌اند. "شطرنجی فکرکردن" و شیوه‌ی درست تمرین در شطرنج، مهارت‌های خاصی است که پس از مطالعه‌ی کامل این کتاب به آن دست خواهید یافت. مطالعه‌ی این کتاب را به همه‌ی شطرنج‌بازان کشور عزیزم توصیه می‌کنم و امیدوارم که با این کار نگرشی نو نسبت به شطرنج پیدا کنند و با این تغییر رویکرد بتوانند شاهد جهشی قابل توجه در معلومات شطرنجی و نیز درجه‌ی بین‌المللی خود باشند.

شایسته است که مراتب سپاس خود را از دوست و استاد گرامی جناب آقای بابک صدقی مدیر محترم مدرسه شطرنج شهباز که تلاش‌های ارزنده‌ای در زمینه‌ی ثبت حرکات‌ها، نمودارها و نیز ویراستاری فنی این کتاب داشتند، اعلام کنم. همچنین از همکاری استاد بین‌المللی جناب آقای امید نوروزی و استاد عزیز جناب آقای حسین میرزایی و دوستان خوبم جناب آقای حامد صیادی و جناب آقای دکتر فرید دهقان و نیز سرکار خانم معصومه دهقانی که زحمت تایپ را بر عهده داشتند، نهایت امتنان را دارم.

اعظم اعتماد

پاییز ۹۳

کتاب‌ها و مقالات بسیاری در رابطه با تئوری‌های شروع، وسط و آخر بازی‌های شناخته‌شده و رایج به نگارش درآمده است، اما محتویات شمار زیادی از آن‌ها به‌روز نبوده و تکراری و غیرکاربردی است.

از آن‌جا که امروزه با حجم عظیمی از اطلاعات در زمینه‌ی شطرنج روبه‌رو هستیم و مطالعه‌ی همه‌ی منابع مرتبط با شطرنج و بهینه‌سازی و تفکیک اطلاعات کاربردی در عمل غیرممکن می‌نماید، لذا مطالعه‌ی این کتاب که دربردارنده‌ی ایده‌های نو، جامع و کاربردی و همگام با دانش روز شطرنج است، می‌تواند تا حدی مشکل یادشده را برطرف کند و گامی مؤثر و سترگ در راستای ارتقاء سطح دانش شطرنج دوستان عزیز باشد.

با امید موفقیت روزافزون

استاد بین‌المللی، امید نوروزی

پاییز ۹۳

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

نشانه‌های استفاده شده در این کتاب

وضعیت سفید اندکی بهتر است $\pm$

وضعیت سیاه اندکی بهتر است $\mp$

وضعیت سفید بهتر است $\pm\pm$

وضعیت سیاه بهتر است $\mp\mp$

سفید برتری قاطعانه دارد $+\pm$

سیاه برتری قاطعانه دارد $-\pm$

مساوی $=$

با جبران $\approx$

همراه با ابتکار عمل $\uparrow$

فرهوشگاه تخصصی شطرنج
همراه با بازی متقابل $\rightleftharpoons$

مبهم $\cdot$

حرکت ضعیف $?$

حرکت خوب $!$

حرکت جالب $!?$

حرکت مشکوک $?!$

حرکت فوق العاده $!!$

خطای فاحش $??$

تنها حرکت $\square$

مات $\#$

WWW.ACHMAZSTORE.IR

مقدمه

بخش یک

۱ بدون اهرم پیاده‌ای طرحی وجود نخواهد داشت ایوگنی اگریست

۴۵ تعویض منطقی اولف آندرسون

۱۰۳ پرسش‌های کمکی

۱۳۴ محاسبه

بخش دو: یک برنامه‌ی آموزشی

۱۸۵ فهرست استنباطات آرنی طاری

۲۵۴ روش دارکوب هانس تیکائن

۳۲۸ شروع بازی نیلس گرنندلیوس

۳۸۳ آخر بازی‌های تتوریک

۴۱۱ شیوه‌ی نگرش

۴۳۹ پیوست-پایگاه‌های داده

۴۴۳ پیوست-آخر بازی‌ها

مقدمه

این کتاب اساساً برای بازیکنان بلندپرواز است، اما اجازه ندهید واژه‌ی بلندپروازی شما را بترساند! مفهوم آن فقط این است که واقعاً بخواهید پیشرفت کنید.

در این جا مفهوم بلندپروازی از نظر من، آموزش مطالبی است که برای شروع کار خود به آن نیاز دارید. این کتاب درباره‌ی "شطرنجی فکر کردن" و تمرین در شطرنج است و منظورم "شطرنجی فکر کردن" و نه "فکر کردن درباره‌ی شطرنج" است. درست مانند زمانی که می‌گوییم "انگلیسی صحبت کردن" و نه "صحبت کردن درباره‌ی زبان انگلیسی".

روشن است که تحقق این دو هدف بدون ارائه‌ی تعداد زیادی از بازی‌های آموزشی امکان‌پذیر نیست. از آن‌جا که بازی‌های ما جهانی هستند، می‌تواند برای آموزش بازیکنان در هر سطحی، مورد استفاده قرار گیرد. کوشیده‌ام تا تفسیر آن‌ها را به زبانی ساده و قابل فهم بیان کنم، اما با این حال، همچنان دشوارند. در سال ۲۰۰۶، که از یک فرد عادی به بازیکن حرفه‌ای شطرنج تبدیل شدم، بیست و شش کتاب شطرنج را مطالعه کردم. اما تا حدی به این نتیجه رسیدم که پیشرفت در شطرنج مستلزم یادگیری فعالانه است تا مطالعه‌ی صرف کتاب. بنابراین به جای کلی‌گویی در قالب قواعد کلامی، روش جست‌وجوی حرکت‌ها را درپیش گرفتم و کاملاً مؤثر بود.

شاید درست نباشد که بگویم مطالعه‌ی کتاب کاری غیرضروری است و خوش‌بختانه من نیز چنین ادعایی ندارم. این کتاب دربردارنده‌ی تمرین‌های مناسبی است که ذهن را به فعالیت وامی‌دارد و نیز به نظر من در آن به چند قاعده‌ی سرانگشتی و تکنیک‌های اندیشیدن اشاره شده است که پیش از شروع کار خود باید آن‌ها را بدانید. برای مثال به مواردی چون "رخ را به ستونی که وزیر حریف در آن قرار دارد، ببرید" و روش‌هایی مانند حرکت‌های کاندید، بررسی اشتباهات و وضعیت‌های بحرانی اشاره می‌کنم.

نخستین پرسش این است که آیا قواعد سرانگشتی و تکنیک‌های اندیشیدن از هر جهت مفیدند یا خیر. هنگامی که در حال اتمام نگارش این کتاب بودم و اطلاعات خود درباره‌ی ادبیات شطرنجی چندسال اخیر را به‌روزرسانی می‌کردم، به بحث‌های مبسوطی در این ارتباط دست یافتم.

ویلی هندریکس در کتاب "اول حرکت کن، سپس فکر کن" (۲۰۱۲) وضعیتی بسیار افراطی را در نظر می‌گیرد. او بحث می‌کند که تنها چیزی که در این وضعیت وجود دارد، حرکت‌های عینی است؛ یعنی همان شاخه‌های درخت مکانیکی الکساندر کوتوف در کتاب "همانند استاد بزرگ بیاندیشید" (۱۹۷۱) و سایر تکنیک‌های اندیشیدن که مورد سهل‌انگاری قرار می‌گیرند و بر روی صفحه استفاده نمی‌شوند.

از آن‌جا که بحث درباره‌ی دیدگاه بنیادی بازی است، به نظرم باید موضع خود را مشخص کنم. کتاب هندریک نقطه‌ی آغاز خوبی است، زیرا به طور جالب توجهی به نگارش درآمده است.

قواعد سرانگشتی

هندریکس از عبارت "بهترین واکنش به حمله‌ی جناحی، حمله‌ی متقابل در مرکز است" به عنوان مثالی از یک قاعده‌ی سرانگشتی استفاده می‌کند. او می‌نویسد که قواعد برای درک مربیان از علت اشتباه شاگردان مفیدند، اما به عنوان یک نسخه در همه‌ی بازی‌ها نمی‌توان از آن‌ها استفاده کرد. یک تحقیق آماری کوچک

این موضوع را اثبات کرده است: تنها در دو بازی از سی و چهار بازی بهترین واکنش به 17.g4 حرکت پیاده در مرکز بوده است.

هندریکس از نظریه‌ی اصلاح‌شده‌ی دوورتسکی نیز استقبال می‌کند که می‌گوید یک حمله جناحی تدارک دیده نشده باید با ضربه‌ی متقابل به‌موقع پاسخ داده شود. در چنین شرایطی، قاعده به امری بدیهی تبدیل می‌شود و در نهایت چیزی فراتر از این جمله نیست که "اگر حرکتی بهترین است، آن را بازی کنید!"

من با بسیاری از نوشته‌های وی موافقم، اما به نظرم بسیار اغراق‌آمیز است. "قاعده‌ی بازکردن مرکز هنگام حمله‌ی جناحی حریف" بخشی از منطق دائمی شطرنج است. آن‌چه که او در تحقیق آماری خود به آن نمی‌پردازد، این است که بازیکنان سفید نیز از این قاعده آگاهی دارند! سفید تنها هنگامی حرکت 17.g4 بازی می‌کند که ببیند امکان انجام عملیات در مرکز وجود ندارد.

البته، با این وجود قواعد سودمندی وجود دارد که شطرنج مدرن نگرشی عمل‌گرایانه نسبت به آن‌ها دارد و شاید حتی مضر نیز باشند.

یک آزمایش روان‌شناختی (هولر ات آل، ۱۹۹۶) دیدگاه من را به روشی خود توضیحی بیان می‌کند. دو گروه شامل گروه متخصص و غیرمتخصص انواع مختلفی از یک نوشیدنی را چشیدند. یکی از گروه‌ها توصیف کلامی را در نظریه‌ی خود درباره‌ی آن چه که چشیده بودند، اضافه کرد. یک هفته بعد، توانایی دو گروه در تشخیص مزه‌هایی که چشیده بودند مورد آزمایش قرار گرفت. گروهی که از توصیفات متنی استفاده کرده بود، امتیاز بسیار پایین‌تری گرفت!

نتیجه‌ای که از این ماجرای تعجب‌آور می‌گیریم این است که نوشیدنی‌ها بسیار پیچیده‌تر از آن بودند که بتوان آن‌ها را به صورت متنی توصیف کرد.

در توصیف متنی نمی‌توان به جزئیات بسیار زیادی پرداخت و گروه‌های مورد آزمایش هنگام نگارش، طعم موارد دیگر را فراموش می‌کردند. این پدیده را زیر سایه‌ی الفاظ قرار گرفتن می‌نامند.

شطرنج را نیز به‌سادگی می‌توان به مثال بالا تشبیه کرد. می‌توان گفت شطرنج نیز بسیار پیچیده است و هر وضعیت منحصر به فرد رویکرد خاص خود را طلب می‌نماید. بنابراین نمی‌توان بر اساس یک دستورالعمل آموزشی بازی کرد.

البته، در سوئد و در سرزمین مقدس IKEA دستورالعمل‌های آموزشی جایگاه خاصی دارند. آن‌ها نه تنها به ما کمک می‌کنند که امکانات خود را به طور مرتب کنار هم قرار دهیم، بلکه روال عادی زندگی را نیز در پیش بگیریم.

اما زندگی با شطرنج، به گونه‌ای متفاوت است. شطرنج پیچیده است و کتابی که بتواند اسرار پنهان چگونگی یافتن بهترین حرکت‌ها را آموزش دهد، وجود ندارد.

تنها مهربان‌بینی که بر جمله‌ی قصار هندریکس می‌توان زد این است که "هیچ ضرب‌المثلی نمی‌تواند یک حرکت خوب را زیر پا بگذارد". این یک سخن نفز است، اما موضوعی کاملاً بدیهی را بیان می‌کند.

ضرب‌المثل‌ها تنها به ما کمک می‌کنند که حرکت‌های خوب را پیدا کنیم! بسیاری از آن‌ها اگر با احتیاط استفاده شوند، سودمند خواهند بود.

مشکل پدیده‌ی زیر سایه‌ی الفاظ قرار گرفتن فقط مختص گروه شرکت‌کننده در آزمایش روان‌شناختی نیست. من با جانان راوسون در کتاب شطرنج برای گورخرها (۲۰۰۵) موافقم که می‌گوید مشکل اصلی بسیاری از بازیکنان بلندپرواز این است که تکیه‌ی زیادی بر دانش دارند.

یک بازیکن خوب شطرنج کسی نیست که دانش خوبی دارد، بلکه کسی است که از مهارت‌های زیادی برخوردار است.

تکنیک‌های اندیشیدن

ویلی هندریکس بیان می‌کند که تکنیک‌های اندیشیدن مانند "وضعیت‌های بحرانی" ارزش چندانی ندارند. انسان‌ها این‌گونه نیستند؛ ما پیش از این که ویژگی‌های وضعیت را تعریف کنیم، در پی حرکت هستیم. زمانی که مطرح می‌کند که پیش از هر چیز چند حرکت در ذهن خود می‌بینیم، درست می‌گوید. البته زمانی به تکنیک‌های اندیشیدن نیاز داریم که تعیین کنیم کدام حرکت را باید بازی کنیم. عنوان کتاب "اول حرکت کن، بعد فکر کن"، را اگر حرکت‌ها در وهله اول، اندیشه‌ها در وهله دوم بخوانیم شاید جذابیت چندانی نداشته باشد، اما به هدف نزدیک‌تر است.

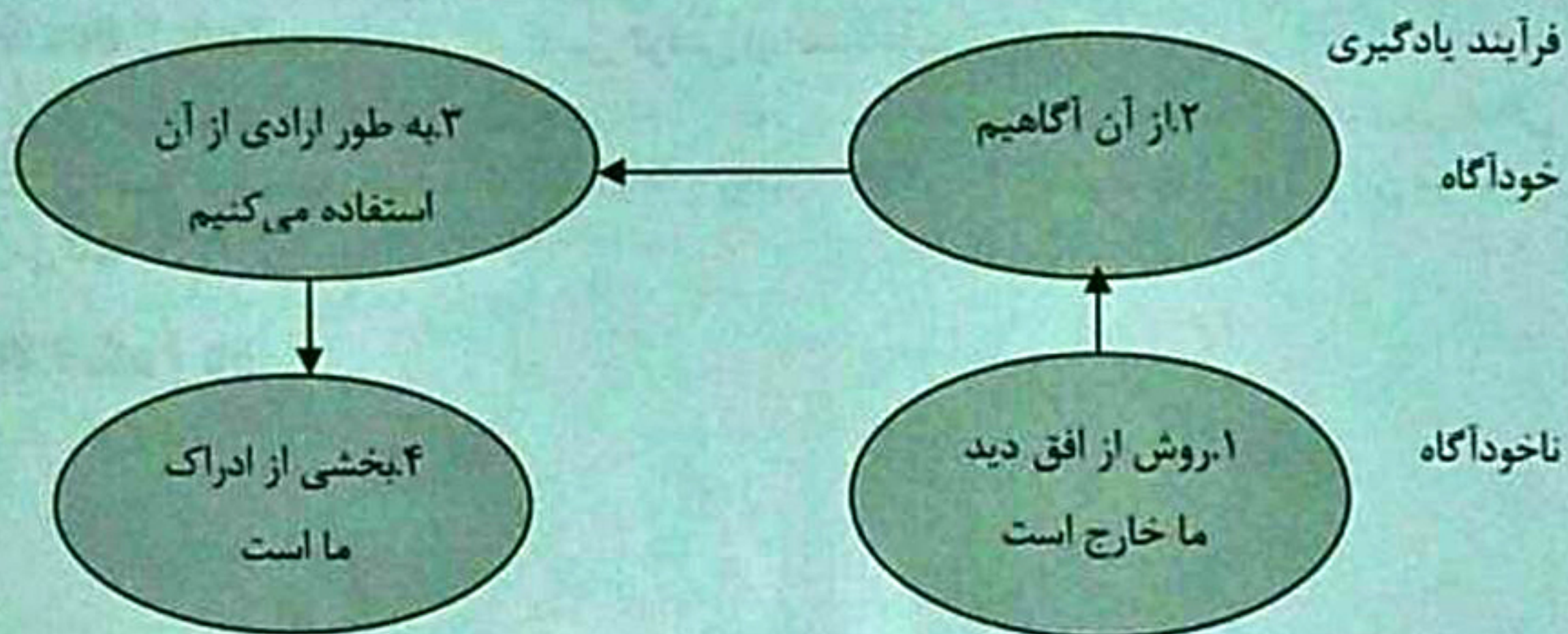
در جریان بازی، جست‌وجوی مدام برای حرکت‌های کلانید و بررسی اشتباهات بسیار زمان‌بر خواهد بود. در مقابل، به نظر من این تکنیک‌ها باید به طور گسترده‌ای در دوره‌های آموزشی خاص مورد استفاده قرار گیرد. در ادامه منظور خود از مباحث تئوریک کوتاه را توضیح خواهم داد.

توانایی عبارتست از کارهایی که می‌توانیم انجام دهیم، مانند بازی کردن نخستین حرکت‌های تئوری شروع بازی در شاخه‌های شروع بازی مطلوب خود. هم‌چنین کارهایی هستند که می‌دانیم نمی‌توانیم آن‌ها را انجام دهیم که آن‌ها را ضعف‌ها می‌نامیم. به نظر من یک مثال مرتبط با آن می‌تواند پیروزی دو اسب در برابر یک پیاده باشد. کارهای دیگری نیز وجود دارند که نمی‌دانیم که نمی‌توانیم آن‌ها را انجام دهیم. این‌ها خارج از افق دید ما قرار دارند. بنا به دلایل معلوم، ارائه‌ی مثال در این ارتباط غیرممکن است.

اگر این کارها را در یک ماتریس قرار دهیم (مانند زیر)، درایه‌ی چهارم آن خالی می‌ماند.

جای خالی مختص مهارت‌هاست که از آن‌ها آگاهی نداریم، اما دارای آن هستیم. بررسی اشتباهات می‌تواند نوعی از این مهارت برای برخی از بازیکنان باشد. آن‌ها این کار را به طور غیر ارادی انجام می‌دهند. شاید جست و جوی اهرم‌های پیاده‌ای مثالی کمتر شناخته شده از این دست باشد. برای کسب یک مهارت، همه‌ی مراحل یادشده را باید طی کرد. تکنیک باید به طور آگاهانه و گسترده کشف، بررسی و تکرار شود. در این صورت به بخشی از ادراک ما تبدیل می‌شود.

شاید بررسی اشتباهات پیش از هر حرکت، در کوتاه مدت به بهترین نتیجه‌ی ممکن نیانجامد، زیرا این کار زمان‌بر است و فرایند طبیعی اندیشیدن را مختل می‌کند. البته، در نهایت بررسی اشتباهات به طور امیدوارکننده‌ای ذاتی خواهد شد. پس از مدت زمانی، ضمیر ناخودآگاه به راحتی و به طور خودکار در صورت نیاز به بررسی اشتباهات می‌پردازد.

طی سال‌های گذشته شیوه‌های متفاوتی از تکنیک‌های اندیشیدن ملکه‌ی ذهن من شده‌اند. در دوره‌هایی بازی‌های را بی خود و بی جهت باخته‌ام، فقط به این دلیل که انرژی زیادی را بر روی یک جنبه از بازی صرف کرده‌ام. اما شکی وجود ندارد که این باخت‌ها بر درجه‌ی من تأثیرگذار بوده‌اند.

کوشیده‌ام تا روش‌هایم با قواعد و تکنیک‌های اندیشیدن که در سراسر این کتاب مطرح شده است، مغایرت نداشته باشد، اما امیدوارم در جاهایی که کوتاهی کرده‌ام، مرا مورد بخشش قرار دهید. مباحث شطرنج ساده نیست، نه برای بازیکنان و نه برای مربیان.

بخش اول: چگونه شطرنجی بیاندیشیم

چهار فصل ابتدایی این کتاب زیربنای شطرنج پوزیسیونی است. فصل یک درباره‌ی اهرم‌های پیاده‌ای است با این فرضیه که آن‌ها بخش مهمی از طرح‌ریزی به شمار می‌روند. فصل بعدی به بحث درباره‌ی سوارها و اساساً تعویض آن‌ها و نیز وضعیت‌های نامتوازن می‌پردازد. به نظر من آن‌ها چهارچوب خوبی برای درک این که چه عواملی سواری را تبدیل به سوار خوب یا بد می‌کند، به دست می‌دهند. در فصل سوم، اهرم‌های پیاده‌ای و تعویض سوارها در قالب پرسش‌های کمکی با یکدیگر ترکیب می‌شوند و وضعیت‌های بحرانی و تئوری عمومی بازی موضوعاتی هستند که افزون بر آن‌ها مطرح می‌شوند.

البته، برای انجام بازی پوزیسیونی به محاسبه نیز نیاز است. محاسبه موضوع فصل چهار را به خود اختصاص

فرموده‌گاه تخصصی شطرنج

بخش دوم: چگونه به تمرین شطرنج بپردازیم

چهار فصل بعدی روشی برای آموزش جدی شطرنج ارائه می‌کند. این روش در پنج واژه خلاصه می‌شود: یادگیری فعالانه از طریق آموزش ساختاری. در مقدمه‌ی بخش دو این موضوع را با جزئیات را مطرح می‌کنم. در این کتاب چهار رکن برای آموزش شطرنج مطرح می‌شود که به ترتیب اهمیت به شرح زیر است:

- ✓ فهرست کردن اشتباهات: تحلیل بازی‌ها و طبقه بندی اشتباهات
- ✓ روش دارکوب: آموختن انگیزه‌های حرکت تاکتیکی و حل تمرین‌های ساده برای این که آن‌ها را ملکه‌ی ذهن خود سازید.
- ✓ شروع بازی: مطالعه‌ی شروع بازی‌ها به روشی که به یادگیری وضعیت‌های وسط بازی و حرکت‌های متعارف بیانجامد.
- ✓ آخربازی‌های تئوریک: مطالعه‌ی این آخر بازی‌ها تنها برای یک بار.

درس گرفتن از اشتباهات

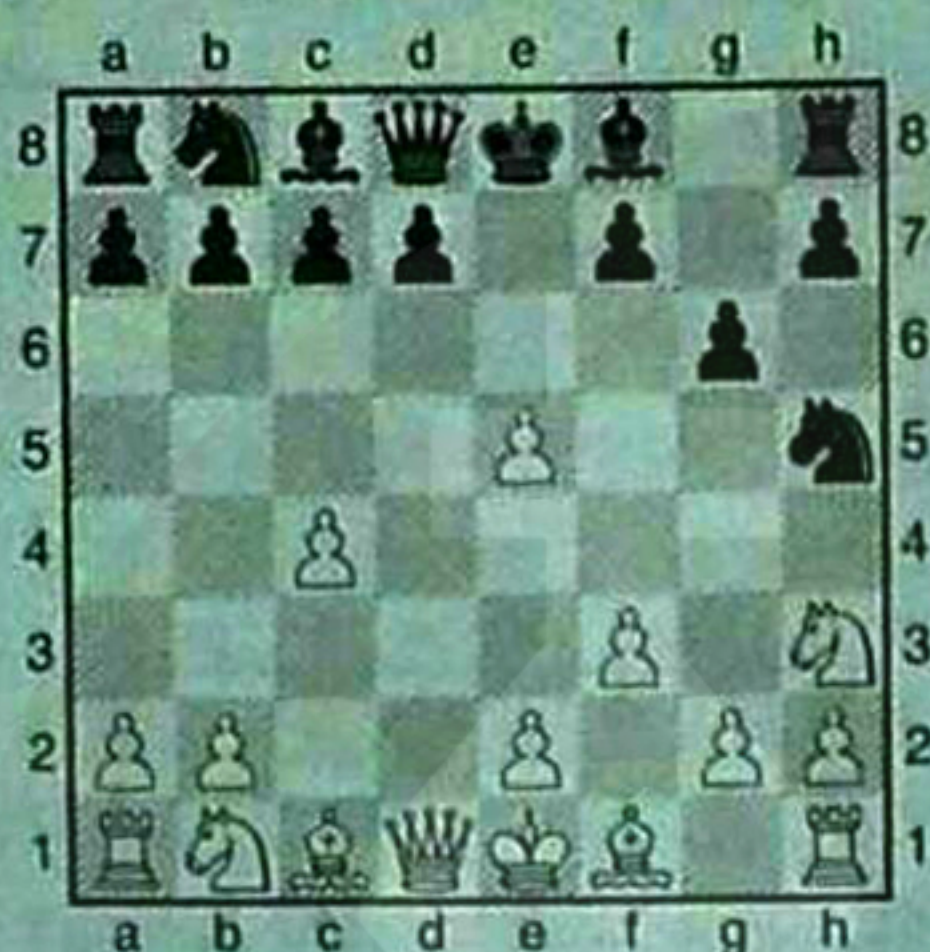
یک ویژگی مهم برای هر بازیکن شطرنج، شناختن خود است. تا بدین ترتیب دریابد که باخت وی اتفاقی نیست، زیرا هنوز موضوعاتی هستند که باید آن‌ها را بیاموزد. با یک مثال عملی منظور خود از این موضوع را بیان می‌کنم.

میخایلو اولکسینکو - اکسل اسمیت

یادبود واسیلی شین، الویو بیست و هشتم نوامبر
۲۰۱۰

تصمیم‌گیری درباره‌ی قربانی این پیاده فکر کرده‌م. اعتمادبه‌نفس خود را بیش از پیش از دست دادم. 3...e5 می‌کوشد تا وضعی که سفید با f2-f3 ایجاد کرده است را دقیقاً مشخص کند.

4.dxe5 ♖h5 5.♗h3

با دیدن این وضعیت، این گونه به‌نظر می‌رسد که دو توآموز در حال بازی شطرنج هستند، اما در این‌جا حرکت اسب به کناره‌ی صفحه بد نیست. سیاه با ادامه‌ی 5...♖h4+ 6.g3 ♗xg3 تهدید و سفید دفاع می‌کند.

5...♗c6 6.♗c3!
6.♗g5 ♗e7 7.♗xe7 ♖xe7
8.♗c3 0-0 9.g4 ♗g7 10.f4 d6
11.exd6 ♖h4+ 12.♗f2 ♗xg4
13.dxc7

ادامه‌ی بالا در بازی تیگر هیلارپ - توماس ارنست در رقابت‌های قهرمانی سوئد به سال ۲۰۰۴ انجام شد. در این‌جا عقاب بودن سفید در گسترش به حدکافی برای سیاه که دو پیاده عقاب است، جبران‌کننده است.

6...♗xe5 7.♗g5

سفید پیاده را پس می‌دهد و وزیر سیاه را دچار دردسر می‌کند. پس از ادامه‌ی 7...♗e7 8.♗xe7 ♖xe7 9.♗d5 تمپ اسب را در مرکز قرار می‌دهد.

7...f6 8.♗c1 d6

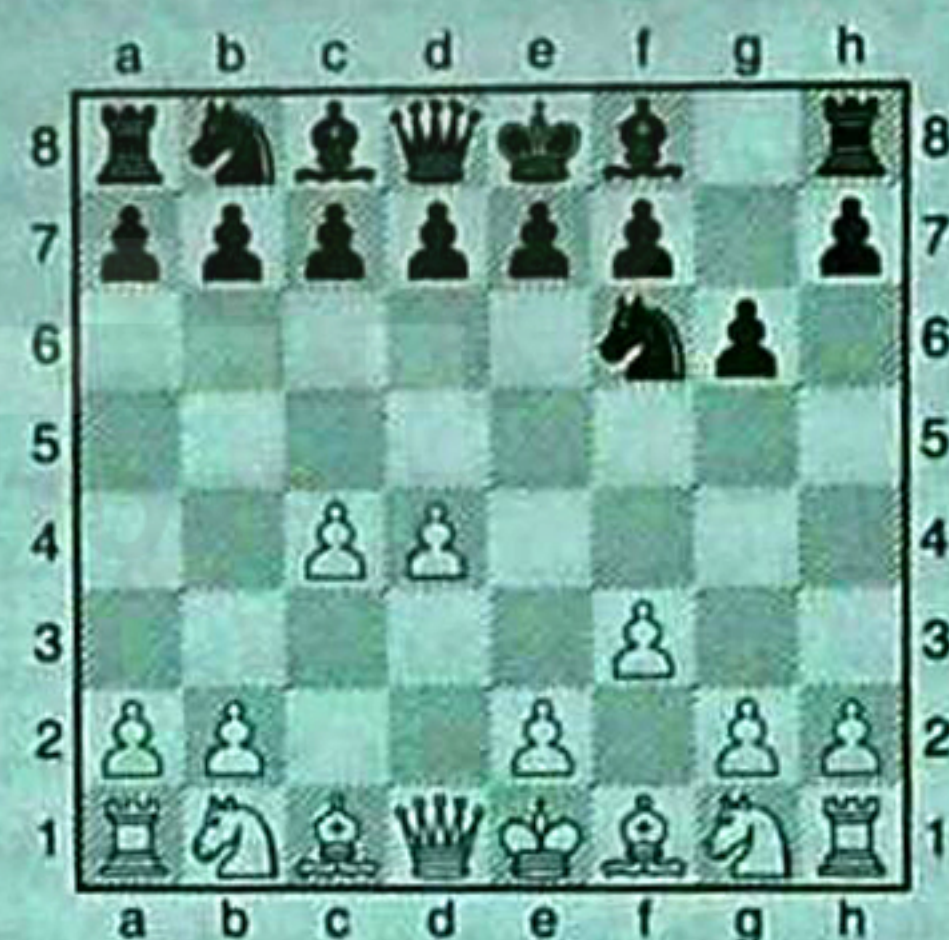
1.d4 ♗f6 2.c4 g6

طرح من پس از 3.♗c3 d5 بازی گرانفلد بود. سیاه یکی از پیاده‌های مرکزی خود را تعویض، اما برای ایجاد فشار بر مرکز سفید برنامه‌ریزی می‌کند. با وجود این استراتژی، زمان عاملی حیاتی به شمار می‌رود. بنابراین مهم است که سیاه پس از 4.cxd5 ♗xd5 بتواند c3 را پس بگیرد. در گرانفلد عقب نشینی با سوارها به ندرت درست از آب درمی‌آید.

سیاه عموماً برای خودداری از عقب‌نشینی، از انجام ...d5 تا زمانی که سفید اسب خود را به c3 ببرد، خودداری می‌کند. البته سفید راه دیگری برای تدارک e2-e4 دارد.

3.f3!?

این حرکت خوب به‌نظر نمی‌رسد، اما ایده‌ی آن مشخص است؛ پس از ادامه‌ی 3...d5 4.cxd5 ♗xd5 5.e4 عقاب نشینی کند.

3...e5!?

انتظار نداشتم که سفید 3.f3 بازی کند و چندین سال بود که شاخه‌ی مربوط به آن را بررسی نکرده بودم. طی یازده دقیقه‌ای که برای

بنابراین اولین اصلی که در این کتاب اجرا می‌شود این است که همه‌ی جزئیات را باید به حساب آورد.

تکنیک‌های اندیشیدن باید ملکه‌ی ذهن شود

این موضوع را در بالا نیز یادآور شدم، البته، شاید توجه کرده باشید که حس ششم من در برابر اولکسینکو به حد کافی خوب نبود. اکنون اگر فکر کنم که بیش از دجار دجار احساسات شده‌ام، به طور خودکار محتاط خواهم شد و برای بررسی اشتباهات تلاش بیشتری می‌کنم.

اصل دوم، استفاده‌ی گسترده از تکنیک‌های اندیشیدن در یک زمان مشخص است تا به بخش جدایی‌ناپذیر حس ششم تبدیل شود.

یادگیری فعالانه

به آموزش عملی که سومین اصل کاربردی در این کتاب است، اعتقاد دارم. برای کسب بیشترین نتیجه از زمانی که در شطرنج صرف می‌کنید، باید تلاش زیادی داشته باشید. به همین دلیل، در هر فصل تمرین‌هایی مطرح شده است.

پیش از بازی شاخه‌ی 3...e5 در برابر اولکسینکو، آن را فقط در کتاب مطالعه کرده بودم. مطالعه‌ی من در ارتباط با این شاخه فعالانه نبود و فاقد هرگونه تحلیل یا پرسش از خود بود. از این که نمی‌توانستم حرکتهایی را که چندسال پیش دیده بودم، به خاطر بیاورم به شدت غافل گیر شدم.

اغلب کوشیده‌ام تا با بازیکنان برجسته‌ی شطرنج به مباحث تئوریک و فلسفی آن بپردازم، اما بسیاری از آن‌ها علاقه‌ی چندانی به انجام این کار ندارند. من این موضوع را به عنوان نشانه‌ی دیگری از این که مهارت بر دانش ترجیح دارد، تعبیر می‌کنم. بازیکنان قدرتمند به حرکتهای و ارزیابی‌های خاص علاقمند هستند و نه به اصول کلی. این نگرش به آن‌ها قدرت بخشیده است.

قصد دارم برخی از آن بازیکنان را معرفی کنم. آن‌ها با دوستی با من و الگوهای آموزشی بلندمدت خود تأثیر عمیقی بر این کتاب داشتند. مطالب زیادی از آن‌ها آموختم.

بازیکنان الگو

هنگامی که در سال ۲۰۰۶ به طور جدی به شطرنج پرداختم، زندگی در لاند نوعی خوش‌شانسی برای من به حساب می‌آمد؛ شهری با جمعیت صد هزار نفری و بازیکنان بسیار. ما به آموزش یکدیگر می‌پرداختیم، با هم به مسافرت می‌رفتیم، همدیگر را می‌بردیم و از هم می‌باختمیم. پس از چهارسال، شش بازیکن از باشگاه لاند ASK به مقام استاد بین‌المللی و دو بازیکن به مقام استاد بزرگی دست یافتند.

نیلس گرندلیوس یکی از آن‌هاست. از آن جاکه در سراسر این کتاب اشتباهات آموزنده‌ای از او می‌بینیم، می‌خواهم پیش‌دستی کرده و او را به عنوان تحسین‌برانگیزترین بازیکن از نظر خودم معرفی کنم. او به مانند یک استاد بزرگ با تجربه از درک پوزیسیونی، خلاقیت تاکتیکی و گنجینه‌ی شروع بازی الهی برخوردار است. او در آخر بازی بسیار خوب عمل می‌کند. می‌تواند با حداقل برتری ممکن به برد دست یابد و از ذهن قوی برخوردار است که می‌تواند انگیزه‌ی وی را در جریان برد و باخت‌ها حفظ کند. تلاش کرده‌ام تا دریابم چرا درجه‌ی او هنوز کمتر از ۲۶۰۰ است، اما حدس می‌زنم پاسخ آن در این واقعیت نهفته است که او پس از یک دوره کار سخت، وقت خود را صرف خوش‌گذرانی می‌کند. این موضوع نیز هم‌چنان مورد تحسین من است. هانس تیکائن نیز بازیکن دیگری است که زمان زیادی را با وی سپری کرده‌ام. مدتی طولانی با هم بازی‌های من را تحلیل می‌کردیم. تیکائن پس از یک برنامه‌ی آموزشی گسترده طی تابستان ۲۰۱۰ توانست ۱۰۰ واحد به درجه‌ی خود بیافزاید و در هفت هفته سه حدنصاب استاد بزرگی کسب کرد.

شیوه‌ی نگرش

گفته می‌شود که دلایل مختلفی برای بازی شطرنج وجود دارد، اما می‌توان بحث را به شکل دیگری نیز مطرح کرد. همه‌ی ما بازی کردن را دوست داریم و درباره‌ی یادگیری هرچه بیشتر کنجکاو هستیم. همه‌ی ما از هم‌آهنگ شدن ناگهانی سوارها به طور غیرمنتظره خوش حال می‌شویم و همه‌ی ما از یادگیری مطالب جدید لذت می‌بریم. هیچ‌یک از ما باخت را دوست ندارد. من نیز همین‌طور.

من عاشق بازی کردن هستم و بیشتر از آن عاشق برد (بردن خوب است، زیرا راهی است برای جلوگیری از باخت).

عنوان فصل آخر، درباره‌ی شیوه‌ی نگرش است. مطالب این فصل ترکیبی از موضوعات مختلف است. وجه اشتراک این موضوعات در جلوگیری از استفاده‌ی حداکثری از ظرفیت‌ها و استعداد افراد است. اگر من ذهن آرامی داشتم، در بازی مقابل اولکسینکو دچار اشتباه فاحش نمی‌شدم. موضوعات این فصل شامل: نکته‌هایی که بازیکنان جدی باید در رقابت‌های واقعی رعایت کنند، چگونگی بردن در وضعیت‌های مساوی، نپذیرفتن پیشنهادات تساوی، تمرکز و مدیریت زمان است. بازیکنان شطرنج همواره تمایل دارند تا حریف را به تنگی وقت دچار کنند، این موضوع به من یادآوری می‌کند که اکنون زمان واقعی آغاز نگرش این کتاب است.

بسیاری از فصل‌های این کتاب دارای بازیکنان الگو هستند. تیکائن در فصل شش معرفی می‌شود. در این فصل روش سری او آشکار می‌شود و گرندلیوس در فصل هفت که مربوط به شروع بازی است، معرفی می‌شود.

از سایر بازیکنان نیز چیزهای زیادی آموختم. ما در لاتد اردوهای آموزشی بسیاری با استادانی چون هین نیلسن و اولف آندرسون داشتیم. دیدن تحلیل‌های آندرسون یک تجربه‌ی استثنایی بود. او سوارها را اطراف صفحه می‌گذارد و درباره‌ی ساختارهای پیاده‌ای، هم‌آهنگی، پایگاه‌ها و موارد اختلال صحبت می‌کند.

هنگام صحبت درباره‌ی یک ساختار پیاده‌ای خاص، بلافاصله از جایگاه خوب و بد سوارها آگاه است. بدون درنگ به بازی‌های مربوط به چهل سال گذشته اشاره می‌کند. اشتیاق وی به بازی مانند دانش وی آشکار است. اولف آندرسون از درک منحصر به فردی برخوردار است که در برابر دنیا قابل تقدیر است. به سه مورد از بازی‌های وی که بخشی از آن‌ها را خود تفسیر کرده است، در این کتاب اشاره می‌شود.

هر کسی می‌داند که چگونه توانایی جسمی خود را افزایش دهد، اما بیشتر بازیکنان شطرنج در رابطه با چگونگی ارتقاء بازی خود دچار سردرگمی هستند. روش‌های آموزشی اکسل اسمیت دوستان، هم‌تیمی‌ها و شاگردانش را به سمت اخذ حدنصاب‌های استاد بزرگی و کسب عناوین هدایت کرده است. اگرچه در این راه به تلاشی سخت نیاز است، اما اکسل اسمیت می‌داند چگونه می‌توان درجه‌ی بین‌المللی خود را ارتقاء داد.

در این کتاب به بخش‌های مختلف شطرنج از جمله تدارک شروع بازی، وسط بازی و تکنیک‌های آخر بازی پرداخته می‌شود. اسمیت هر دو جنبه‌ی تکنیکی و روان‌شناختی شطرنج را در نظر می‌گیرد و بهترین روش تمرین و ارتقاء عملکرد را نشان می‌دهد.

از همین مترجم :

WWW.ACHMAZSTORE.IR

آدرس مرکز بخش: تهران، بزرگراه آیت اله کاشانی، خیابان بهنام، انتهای بهنام، نشن کوچه سی ام، مدرسه شطرنج شهیار

تلفن: ۴۴۰۶۹۲۱۹ - ۴۴۰۸۲۸۰۹

ISBN-978-600-04-1869-4
۹ 786000 418694

ISBN-978-600-04-1869-4

